

1985. december 19-én a József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán bennszületes ünnepségre gyüleztünk, mely egyben a jogi kar tudományos krónikájában is jelentős eseménynek számít. Az Állam- és Jogtudományi Kar római jogi tanszékének nemzetközi tudományos hírnevet és elismerést kivívott professzora, dr. Pólay Elemér betöltötte 70. életévét — bármennyire hihetetlen is ez, fiatalos munkabírását, fáradhatatlan tudományos és oktatói munkáját ismerve. Hogy az eddigi értékes munkájáért való megbecsülés és tisztelet valamiképpen kifejezést kapjon, az Állam- és Jogtudományi Kar emlékkötet kiadását határozta el Pólay professzor 70. születésnapja tiszteletére. A kötet anyagát külföldi és hazai romantisták, valamint a jogi kar oktatóinak ez alkalomból írt cikkei alkotják. Ennek tiszteletpéldányát nyújtották át ünnepélyes keretek között december 19-én. Az ünnepségen részt vettek a jogi kar oktatói, valamint vendégként dr. Hamza Gábor tanszékvezető egyetemi tanár a budapesti, dr. Benedek Ferenc tanszékvezető egyetemi tanár a pécsi, dr. Zlinszky János egyetemi docens a miskolci társkarok római jogi tanszékének, ill. dr. Maróti Egon tanszékvezető egyetemi tanár a JATE Bölcsészettudományi Kara ökor-történezeinek képviselőiben. Az Állam- és Jogtudományi Kar vezetősége nevében dr. Papp Ignác egyetemi tanár, dékán mondott köszöntőt, majd a diákok nyújtották át virágcsokrot tiszteletük jeléül. Ezután dr. Molnár Imre egyetemi docens részletes és megkapó tudósportrét festett Pólay professzor életútját ábrázolva, pályája legfontosabb tudományos mérföldköveit kiemelve és jellemezve. Elmondta többek között, hogy dr. Pólay Elemér immár 50 éve végez tudományos tevékenységet, és 40 éve dolgozik a felsőoktatás oktatója-

A 82. szemeszter küszöbén

számos recenziót is írt. Több jegyzet és tankönyv született tőle, melyek közül a legjelentősebb a ma is a hazai római jogi oktatás alapjául szolgáló, már 3 kiadásban megjelent tankönyv (Brósz R.—Pólay E.: *Római jog*. Budapest, 1974). 25 külföldi kongresszuson ill. konferencián szerepelt előadással a római jog művelése szempontjából oly fontos nemzetközi kapcsolatok erősítve, és számos pedagógiai tárgyú írása jelent meg a felsőoktatás aktuális problémáiról. Ez is mutatja, hogy nemzetközi hírű professzorként, jelentős tudományos sikereket elérve sőt tévesztette szem elől hivatalának másik lényeges összetevőjét, az oktatói munkát. Saját mondanát idézve, mindig „Schulmeisternek” is vallotta magát, és rendkívül fontosnak tartotta és tartja ma is az ismeretek átadását. Valóban jogásgenerációkat nevelt a 40 éves oktatói tevékenység folyamán. Karunk jelenlegi oktatói gárdájának többsége tanítványa is volt. Az oktatói-nevelési módszerek közül legfontosabbnak ma is a személyes példamutatást tekintik, azaz: tartsum meg az óránkat pontosan és precíz és olyan színvonalon, hogy a hallgatóknak ne támadhassanak kétségeik az oktatói felkészültséggel és biztos tudással felől. Ezenfelül Pólay professzor mindig igyekszik legújabb kutatási eredményeiből is néhány tizedet beépíteni az oktatott anyagba, hogy lépést tartson a legújabb eredményekkel. A 70 évvel és az emlékkönyvvel Pólay professzor tudományos és oktatói pályája korántsem zárult le, csupán megemlékezésre méltó mérföldkövhöz érkezett. Reméljük, töretlen alkotói lendülete és fiatalos munkabírása lehetővé teszi, hogy még sokáig élvezzük munkatársi segítségét és szakmai-tudományi irányítását.

JAKAB ÉVA

tanszékeinek egyike is tin) nyelvtanítást mellőző ugyanakkor. Aligha mellékes az utóbbi szempont, lévén oktatási és kutatási intézményről egyidejűleg szó, így hát nem véletlen, hogy Pólay professzor maga is kiemelt szerepet tulajdonít a jövődó jogászok magas színvonalú képzésének. Szüntelen azon fáradozik, hogy állandóan ma is gyarapított ismeretei alapján a hallgatók menél jobban megismerjék tárgyát, mi több, az élő jog — főleg a polgári jog (ius privatum) befogadására alkalmassá váljanak.

A katedrán eltöltött közel 41 év alatt egyetemi oktatók, bírák, ügyvédek sokaságát indította el a jog világának eleinte fölöttébb rögsnek tűnő ösvényén, hogy időszakonként tudományos eredményei által megújodva tartson még korszerűbb előadásokat a „soros” golyáknak.

Fő kutatási területe részben az antik római jog, azaz a források maguk, emellett azonban nagy érdeklődéssel fordult a 60-as évek végén a pandektisztika felé, tanulmányozva a római jog továbbélését a modern jogrendszerekben.

Kutatásainak két fő ágát folytatásul egy-egy tanítványa adja át, megnyitva előttük mindazokat a kapukat, amelyekhez a kulcsot saját magának kellett megtalálnia. Ezzel biztosítva, hogy a nemzetközi tudományos életben is folyamatosan legyen lehetőség szerinti a római jog kutatásának „szegedi vonuata”. Marton Géza, a neves előd bizonyosan Pólay professzorra is hatott rendkívül alapos rendszerező, fogalommegragadó képességével. Pólay Elemér mégis sajátos módon képes volt túlhaladni az ugyancsak nemzetközi hírű római jogászt.

Vannak azonban a tanzéki építmunkát megnehezítő előfeltételek is. Egyetem mellett az, hogy kevesen érdeklődnek ma az elhivatottság szintjén a római jog tudományáért. A középiskolai ókori (főként la-

Le vagyok öcsizve. Öcsi vagyok. Rádásul nem is akárhik által. Gothár Péter és Esterházy Péter öcsiz le engem, és mindazokat, kedves Olvasóim, valamint a fenti című film megtekintőjéi közül, akik ugyanúgy huszonegyhárom nyarat számlálnak, mint én. Persze, jól belegendolva, hogy nem ők öcsiznek le igazán. Nem is Zala Márk, akinek (főszereplő) szájából elhangzik ama két mondat: „En is voltam Öcsi! Miért nem csináltak már valamit?” Tulajdonképpen „a” harmincöt évesek öcsiznek le bennünket, huszonöt éveseket, s kéri számon tőlünk, hogy miért nem csinálnak már valamit.

Kicsit pironkodom, hogy a fenti kérdésre a filmben a főhős öccse (Cseh Tamás juttassa, a „nincs nemzedéki film Cseh Tamás nélkül” elv alapján) a következők válaszolja: „vasárnap elme-gyek moziba”. A helyében ugyanis visszakérdeztem volna: mégis, kedves harmincöt évesek, mit kellene csinálnunk? S mit csináltak Ti annak idején, amelyre mindmáig oly büszkék vagytok, s amelyre kellő nosztalgia és tisztelet nélkül emlékezni főbenjáró bűn? Mert még tán pontokba szedni is tudom: 1. Elértétek, hogy a hosszú hajú fiúk is teljes értékű magyar állampolgárokká váljanak. 2. Győztesen vitézkelt meg a farmercsatát, bár ebből legnagyobbat, úgy hiszem, a Levi'sszel kooperáló Május 1. Ruhagyár profitált. 3. Győzelemre vittétek a szexuális anarchiát; gondolom, szorgalmasan böngecségtétek a — többek közt — ennek következményeit regisztráló statisztikákat, ha nem épp saját börtönökön érzékelitek annak hatásmechanizmusát. 4. Elértétek, hogy egy bizonyos korosztálytól kezdve ne magyar notákra, hanem beatzenére vigadjon sírva a magyar, majd amikor a kezdeti irányzatok (közönségi-

leg) kifulladásra ráerőltették az ország vonagló szertető hányadára az embert lealacsonyító diszkózenét, a tizenéveseknek némcás szombat estéit, de agytékerényeit is fekete tepellel borítva el ekként.

Természetes, hogy minden nemzedéknek vannak kiemelkedő egyéniségei, nekik pedig kiemelkedő tetteik (ld. Szőrenyi Levente). Köréjük csoportosulva azonban egy egész nemzedéket nimbusszal övezni több mint bűn. Es unalmas is.

„Unom magunkat, fiúk.” — jelentette ki Zelei Miklós Kihívás Nr. 30. című versében, soraft saját nemzedéktársaihoz, a hatvanas évek „legendás” ifjaihoz intézve. Úgy tűnik, hogy Gothár Péter is hasonló hurok pengetéséhez fogott, már amennyire ezt a szagattott és groteszk forma, valamint „egyéb tényezők” megenge-dik: (Jelmagyarázat: a filmvásznon látható film nem az a film, amit a rendező eredetileg annak akart. „Egyéb tényezők” miatt az eredeti alkotás néhány plasztikai műtéten kellett átesse; tehát a filmvásznon látható eredmény nem a műtét előtti, hanem az azt követő állapotot tükrözi. Mivel azonban az „új” film is Gothár neve alatt jelent meg, s ezt látjuk, ezzel kell foglalkoznunk. A másikat, a „régit” elvileg nem is ismerhetjük.)

Végül is, a színes mozikokból — többek közt Esterházy Kis Magyar Pornográfijának sztorijaiból — összeállt film nem kifejezetten unalmas, bár a „Megáll az idő” színvonalát nem éri el. Unalom inkább az önmagát lassan heroikusnak beállító „harmincöt éves” nemzedék iránt érződik.

Mert unalmasak vagytok, fiúk. Un benneteket Zelei Miklós, Gothár Péter (?), és ununk benneteket mi, huszonöt éves öcsikék is. Öcsikösök.

SANDI ISTVÁN

Idő van

Azt mondja barátom: „ezt a filmet föltétlen nézze meg, magának való, olyan ironikus...” Tudtam, bármit látok is, leírom ezt, mert a mozinak története van, s a történet úgy szépül, ha tintaszagúvá lesz. Összefolyhatnak így mindazok a dolgok, amikről csak feltárt készitünk, katalógusokat, de ha szétépünk minden cédulát, a kupac olyan szép.

Nagy papírhalom ez a film. Ironikus szemégyűjtemény. Nem azzal, hogy távolságot tart — ezt a toposzt szétlőhetné már az irástudók hada — hanem folyamatos mellébeszéléssel. „Megfigyelte már, főnök, a nagy dolgok az elhallásoknál kezdődnek?” — kérdezhetne volna a főnt említett barátom, s e kérdés épp idevág. A hős képtelen megnevezni bármit is, nincs birtoka, a Trabant csodaautóvá lesz és ezzel nem a mese születik meg, hanem az a kifordult önvizsgáltság, amely földre-szünk e régiójában az emberi egyedek tipológiájához elmaradhatatlanul hozzátartozik.

A történet Esterházy-koc-kás. Távollról (ez most a néző valóságos distanciája) a kicsi igenek és a picit nemek szürke majdnemekké olvadnak össze. Így lesz a szervezeti beutaló élvezéséből majdnem-nyaralás a tulajdonképpen perverz gondnokkisrány-kettősből majdnem-duo, az öccs majdnem-ember és a hol pompázatos, hol mellékutakra tévedt eseményorból majdnem-film.

Be kell vallanunk: nem lehetünk elégedettek. A magyar filmművészet alighanem csak egyetlen frenetikus jelenetsorral lett

gazdagabb. A gyárba történő behatolásra gondolok, a szalonnázó portásra: „Miském, hiszen maga szabadságon van”. S hogy a dobozban végül is egy olyan szerszám volt, amit a kicsi tankjából átmentett elemmel lehetett volna üzembe helyezni, többértelmű következtetéseket tett lehetővé — magunk számára. Először: a „szeress és ne háborúzz” átprogramozott szimbóluma ágaskodott Misi kezében; másodsor: az aszszonyban legalább az fényt gyűjtött volna; harmadsor: E. mester olvassa Ladik Katalint és ez már önmagában elgondolkodtató; negyedsor: beléphetett volna a receptre is felírható új művésztag fogalma és annak ezernyi következménye. A dolog addig így látszott lineárisnak.

Am ekkor kinő a szőr az asszony arcán, pótolván a lineáris szerkesztést, odavész a sodró humor, izzadságszagú jelenetek henteregnek könnyedén fajsúlyos képsorokkal s végül csomókba tekeredik a film, mint valami lepedő.

De a tájszólásban beszélő néger ellenőr nagyon tetszett.

Idő van — mondják Gothárék. Számomra ez csak azt jelentheti, amikor a kifulladás szélén álló, türelmetlen játékos egy hatalmas kifilivel kiküldi a pályáról a labdát és azt lihegi: „bíró spori, idő van. Hát nem látja, hogy kész vagyunk, teljesen kész vagyunk?”

D. I.

A JATE-klubban február első felében kiállított fényképeket — Hegyi Gábor fotóművész felvételeit — a hónap második felében a Herman Kollégiumban állították ki.

„A rettegett idő a szeretet szertartását s az édes beszédek egymásutánját kiméri...” (Shakespeare)

Eppen idő az, ami nagyon nincs, jöllehet, úgy tűnik, mintha lenne, hiszen senki sem akar elpusztítani. Megtűnnek, mert tudják, nem vagy veszélyes; élhetsz tehát a magad várakozása szerint, amely azonban reménytelenségben oly kínosan hasonlós az öregemberekhez, hogy miképpen ők, azoképpen te is bármikor belehalhatsz.

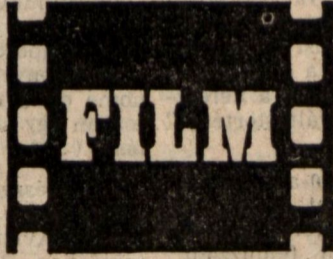
A kérdések tipikus kelet-európai romantikus cselekvőképtelen lepleznek le. Így kérdeztek: ki hal bele, ki él tovább, milyen áron, kinek a kegyéből? Veszteségeinkből megalkuvás nélkül ki építi fel az (emlék)művet?

Eppen csak megkülönböztetjük a sorsokat. Eszembe

Ha valami, ez a film is menthette volna. Élet vagy halál. Ennek a partinak Zala Márk számára ekkora létje volt. Mint ahogy Gothár is kockáztatott, hiszen nem lehetett biztos benne, hogy választott hősével végig tudja forgatni a filmet. Ne ves-sük össze az áldozatokat. Mert nem arról van szó, nem moralizálunk!

A rendező Filmvilágbeli nekrológiájában így fogalmaz: „ez már nem színészet, de szokás szerint azt hittük, hogy játék”. Gothár Péter és Zala Márk: a (jó értelemben vett) korszerű és az önsorsrontó tehetség kivételesen szélsőséges példái. Mondhatnánk, Gothár nagyon okos fiú, Zala pedig kevésbé volt az, s ez igaz is, de sorsma-gyarazatául aligha szolgálhat.

Szomorú ellenérv: meggyőződésem, Bódy Gábor

sem jut, hogy Gothár lelke-re száritsam Zala Márk halálát, bár ez a „játék”, alighanem közrejátszott a színész tragédiájának alakulásában, ostobaság lenne kiváltó okként feltüntetni. Zala Márk nem azért lett öngyilkos, mert eljátszotta az Idő van fészerepét, hanem azért lehetett Halasi Mihály, mert Gothár nyilván látta rajta, látta az arcán, a szemén, hogy „ennek mindjárt vége”. Eppen ez kellett neki, ez a végállapot. A választás nem kegyetlen, csak részvétlen. Elgondolható, utolsó tíz évében Zala Márk e forgatás néhány óráját érezte, tudta — nem csak legfontosabbnak — legszebbnek.

volt a legokosabb magyar filmrendező (a csapda elkerülhetetlensége intellektuális is igazolható, s így még veszélyesebb.)

Egy másik képesség lehet a döntő az életképesség szempontjából, ez pedig a kívülállásra, a distinkcióna való hajlandóság, mert nem éppen belefeledkezős korban élünk, uraim. Distinktio sine qua non. A korszerűség modellje lehet az a példás szenttelenség, ahogy Gothár — no persze Esterházy mes-ter kezét fogva — végigvezet ezen a történeten.

LŐRINCZY ATTILA